

До спеціалізованої вченої ради ДФ 35.051.104
у Львівському національному університеті
імені Івана Франка

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата філологічних наук доцента,
доцента кафедри англійської філології
Львівського національного університету імені Івана Франка
Ділай Ірини Петрівни на дисертацію
Дудок Анни Романівни
«Префіксальні дієслова сучасної англійської мови:
структурно-семантичні та прагматичні аспекти
(на матеріалі англомовних текстів)»,
яка подається на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія»**

Актуальність наукової розвідки вбачається у тому, що процеси смислового наповнення виражаються розвинутою системою продуктивних дієслівних префіксів, тому важливість такого дослідження зумовлено аналізом семантики префіксів та їх ролі у формуванні численних смислів у сучасних англомовних текстах.

Динамічний розвиток лексичної (термінологічної) системи, виникнення нових номінацій для технологічних інновацій вимагає постійного перегляду та оновлення лексикографічних джерел. Використання лише лексикографічного матеріалу для вивчення словотвору виглядає дещо обмеженим, особливо, якщо метою дослідження є з'ясування не лише структурно-семантичних, але й прагматичних аспектів дієслів. Словотвірний потенціал префіксів, продуктивність словотвірних формантів не є сталою, може змінюватись залежно від сфери вживання, потреб поповнення термінологічного фонду, типу дискурсу тощо. Саме кон(текст) є джерелом виникнення та актуалізації не лише нових смислів, а й форм, які через рекурентність вживання набувають певну функцію та претендують на включення до системи мови. З огляду на це, актуальність заявленої проблематики дослідження структурно-семантичних та прагматичних префіксальних дієслів сучасної англійської мови на матеріалі текстів гуманітарно-природничих наук не викликає сумнівів.

Дисертаційна праця Дудок А. Р. є комплексним, повним та обґрунтованим науковим дослідженням, яке присвячене вивченню структурним та прагматичним аспектам префіксальних дієслів–термінів сучасної англійської мови.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджується широкою джерельною базою проведеного дослідження. Як вбачається з відповідних положень дисертації, здобувачка володіє методологією наукового пізнання складних проблем мовознавства та термінознавства. У дисертації авторка активно використовує як загальнонаукові, так й спеціальні лінгвістичні методи дослідження.

Слід відзначити вдалу структуру дисертаційного дослідження, що складається зі вступу і трьох розділів, до складу яких входить дванадцять підрозділів; також дисертація включає висновки та список використаних джерел. Більшість наукових положень, висновків і рекомендацій, викладених і сформульованих у дисертації, є переконливими.

Мета і завдання дисертаційного дослідження полягають у системному аналізі префіксального дієслова сучасної фахової англійської мови. Дослідження англійських префіксальних дієслів–термінів здійснено в комплексному поєднанні морфологічного, ономазіологічного та семасіологічного підходів з урахуванням етимологічної класифікації префіксів. Важливе місце в дисертаційній праці відведено аналізу семантичної деривації, зокрема ролі метафори й метонімії як чинників творення й еволюції англійських префіксальних дієслів–термінів.

Робота логічно структурована відповідно до поставлених завдань, складається з Переліку умовних скорочень, Вступу, трьох розділів з висновками до кожного розділу, Висновків, Списку використаної літератури, Списку використаних лексикографічних джерел, Додатків. Однак, оскільки в темі роботи фігурують англійські тексти, варто було б виокремити також Список текстів гуманітарно-природничого спрямування, на які є покликання у дисертації.

За темою дисертації опубліковано 10 наукових праць, серед яких 8 статей у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, та 2 статті в іноземних фахових виданнях.

Методика дослідження «значення – смисл», запропонована С. О. Гурським, видається особливо доречною для вивчення кореляцій «словник–текст», «семантичний інваріант – смисл». Особливий науковий інтерес становить застосована у дисертації методика наноаналізу, яка є кінцевим етапом семантичної декомпозиції термінів на наносмисли. Водночас, ширше

залучення методів концептуального аналізу та корпусного аналізу сприяло б кращій об'єктивації та характеристикації результатів дослідження.

Дисертація оформлена відповідно до чинних вимог, написана науковим стилем і літературною українською мовою. Стиль викладу матеріалу логічний, чіткий та виважений, читається легко, викликає зацікавленість проблемою.

Дотримання академічної доброчесності. При детальному аналізі дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фальсифікації та фабрикації) не виявлено. Дисертаційне дослідження містить усі посилання на згадані дисертанткою у тексті роботи джерела, які оформлено належним чином. Дисертанткою надано повну та достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані належні методи дослідження. Це дозволяє зробити висновок про дотримання дисертанткою вимог академічної доброчесності.

Цікавим є висновок про онтологію одночасного функціонування загального та спеціального значення префіксів. Без сумніву, дисертація є внеском у вивчення галузевих термінологічних систем, структуро-семантичних та функційних характеристик дієслова, особливостей англійської дієслівної префіксації.

Жодним чином не применшуючи цінності роботи, варто звернути увагу на деякі зауваження рекомендаційного характеру:

1. З метою об'єктивації результатів дослідження доречно було б використовувати великі масиви репрезентативних корпусних даних, зокрема спеціалізовані корпуси текстів гуманітарно-природничого спрямування, які відображають особливості функціонування лексики в цілому та префіксальних дієслівних одиниць зокрема. Це також уможливило б проведення статистичних обчислень, збагаченню роботи візуалізаціями у формі таблиць, схем, рисунків, графіків тощо.
2. Варто звернути увагу на дисертацію Рудої О.В. Префіксальні конверсивні пари в англійській мові: семантика, парадигматика, терміновірність : Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04. – Л., 2007. – 20 с., оскільки цікаво було б також дослідити роль транспонованих префіксів у терміносистемах.
3. З огляду на заявлену проблематику роботи, цікаво простежити та порівняти продуктивність, смислотвірність, частотність префіксів та префіксальних дієслів у різних терміносистемах та текстах гуманітарно-природничого спрямування.

4. Окремі одиниці, наведені у глосарії англо-українських дієслів термінів (Додаток 2) викликають сумніви щодо їх термінологічності: наприклад, *abandon, arrange, delay, exceed*.
5. Необхідно, зокрема усунути випадки тавтології, на зразок «описано методологічну основу префіксальних дієслів, відібраних з гуманітарно-природничих англомовних текстів сучасної англійської мови» с. 2, інших повторів[с.6, с. 7].

Висловлені зауваження стосуються, головню шляхів і способів доповнення та поглиблення наукових спостережень, викладених у дисертації, не торкаються її основної суті і аж ніяк не применшують позитивної оцінки роботи. А. Р. Дудок представила оригінальне наукове дослідження, результати якого можуть бути використані, як для подальшого аналізу в лексикографічній практиці, так і в навчальному процесі.

Зміст дисертації Дудок А. Р., а також наукових публікації здобувачки, в яких містяться основні результати дисертації, свідчать про те, що дисертанткою здійснено ґрунтовне наукове дослідження особливостей префіксальних дієслів сучасної англійської мови. Наукова робота Дудок А. Р. на тему: «Префіксальні дієслова сучасної англійської мови: структурно-семантичні та прагматичні аспекти (на матеріалі англомовних текстів)» відповідає спеціальності 035 «Філологія» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії і скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, є завершеною самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові наукові обґрунтовані результати, які вирішують поставлені завдання щодо визначення та встановлення особливостей префіксальних дієслів сучасної англійської мови та їх вплив на вітчизняну філологічну науку, а її авторка – Дудок Анна Романівна, заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія».

Рецензент:

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри англійської філології
Львівського національного університету
імені Івана Франка

Ірина ДІЛАЙ